

LYRICKÁ POEZIE

- „ženská“, „něco míň“ než epika
- rituály, pastvy, na cestách, při společné práci, na hostinách, pohřbech, o samotě...
- *loitsut*: zaříkadla, zaklínadla



*Puun löyly, kivosen lämmin,
hiki vanhan Väinämöisen,
Maarian makea leipä,
mesileipä Lemminkäisen,
monesta hyvästä tehty,
useasta siunaeltu!*

*Maa on isäs, maa on emos,
multa sinä, multa minä,
maata yhteistä elämme.*

OBDOBÍ AUTONOMIE (1809-1905)

- 1812: hlavním městem Helsinky
- literární rozdělení:
- A) turkuská romantika (*Turun romantiikka*) – konec 1827
 - Adolf Ivar Arwidsson (1791-1858)

Svenskar äro vi inte längre, ryssar vilja vi inte bli, låt oss alltså bli finnar!

- B) helsinská romantika (*Helsingin romantiikka*) – 30. a 40. léta
 - Lauantaiseura: J. V. Snellman, Z. Topelius ml., U. Cygnaeus, J. L. Runeberg...

ELIAS LÖNNROT (1802-1884)

- 1822: studuje v Turku, pak v Helsinkách
- 1833: lékařem v Kajaani
- 1828-1844: celkem jedenáct cest za sběrem lidové poezie
- 1840: vydává *Kanteletar* (lidová lyrika)
- 1853: profesorem finského jazyka a literatury v Helsinkách (do 1862)
- vydal také sbírku přísloví, hádanek a zaříkadel; velký finsko-švédský slovník; knihy o finské historii a botanice; časopis *Mehiläinen*
- ovlivnili jej: H. G. Porthan, Reinhold von Becker, Friedrich August Wolf, Friedrich Robert Faehlman

KALEVALY

- pět Kaleval:

a) *Sikermä-Kalevala* (1833, Kalevala v cyklech)

b) *Alku-Kalevala* (1833, Proto-Kalevala) – 5 052 veršů

c) *Kalevala taikka vanhoja Karjalan runoja Suomen kansan muinaisista ajoista*, „Vanha Kalevala“ (1835-1836, Kalevala aneb Staré karelské básně z dávných dob finského národa, „Stará Kalevala“) – 12 078 veršů

d) *Uusi Kalevala* (1849, Nová Kalevala) – 22 795 veršů

e) *Koulu-Kalevala* (1862, Školní Kalevala) – 9 732 veršů

Johan Ludvig Runeberg (1804-1977)

- z Pietarsaari (Jakobstadu)
- *Král Fjalar, Lovci losů (1832), Příběhy praporčíka Ståla (1848, 1860, odtud budoucí hymna Vårt land + Lotta Svärd)*
- pochází od něj současný význam slova „sisu“
- 5. 2. = „vlajkovací den“ (liputuspäivä), Runebergova cena za literaturu

Johan Vilhelm Snellman (1806-1881)

- filosof, státník, národohospodář, fenoman („yksi kieli, yksi mieli“)
- národní literatura:
 - psána jazykem národního společenství
 - vyjadřuje duchovní rozvoj národního společenství
 - je národně uvědomělá
 - dává národnímu společenství příklad
 - udržuje národní duch a podporuje vzdělání
- Matti Klinge: protestantská etika, blízkost přírodě, identifikace s „prostým“ finsky mluvícím lidem
- ředitel školy v Kuopiu (noviny Saima), od 1856 profesor filozofie, 1863 senátorem → *kielireskripti* + 1865 marka

Zacharias Topelius ml. (1818-1898)

- z Nykarlebyy (Uusikaarlepyy)
- *Felčarovy povídky (Fältskärns berättelser, 1851-1866)*
- pohádky pro děti (*Čtení pro děti (Läsning för barn)*), lyrika, historické romány, učebnice (*Boken om vårt land, 1875*)
- *Koivu ja tähti:*
<http://s1.doria.fi/helmi/bk/1800/fem19980058/slides/219.html>

Vzestup finské literatury: Aleksis Kivi (1834-1872)

- vl. jménem Alexis Stenvall
- zakladatel moderního finského románu, dramatu a částečně i poezie
- dvanáct divadelních her (*Kullervo* 1859/1864, *Lea* – premiéra 1869, komedie *Ševci z Nummi* (*Nummisuutarit*, 1864))
- **SEDM BRATŘÍ** (*Seitsemän veljestä*, knižně 1870)

„Moderní průlom“ ve Skandinávii

- doba realismu a naturalismu
- Georg Brandes (1842-1927) – Dán, literární kritik a esejist, 1871 – přednášky na Kodaňské univerzitě o soudobé evropské literatuře:

„Literatura má předkládat problémy k diskuzi.“

- vliv mj. na Henrika Ibsena a Augusta Strindberga (*Červený pokoj*, 1879)

RE

- programově oc
mladofinové l
X
starofinové/ k
- kansankuvaus
- literární salón
„Škola Järnef
Salón Minny
- Minna Canth
Dělníkova že
lapsia, 1888),



SKU

mat)

Lev Tolstoj)

üly (*Kovan onnen*